

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף עח

למדנו במשנה לעיל ששיעור מים להתחייב בהוצאה הוא כדי לשוף בהם את הקילור: הגמרא מקשה מדוע שיעור המים לא נמדד ברביעית שזהו שיעורם לשתיה: והרי כשיש דבר שראוי לשני שימושים - אחד שימוש שכיח ואחד לא, הלכו חכמים אחר השימוש השכיח אף לקולא. ולכן יין ששתייתו שכיחה ורפואתו לא שכיחה הלכו חכמים אחר שתייתו, ושיעור הוצאתו כדי מזיגת הכוס (שהוא שיעור יותר גדול מלרפואה, וזהו קולא שרק כשמוציא שיעור גדול כזה חייב). וכשיש דבר ששני השימושים בו שכיחים, הלכו רבנן אחר השכיח החמור (ששיעורו יותר קטן). ולכן דבש שאכילתו שכיחה וגם רפואתו שכיחה הלכו חכמים לחומר אחר רפואתו, שהוא השיעור הקטן. ומדוע במים ששתייתם שכיחה ורפואתם לא שכיחה הלכו חכמים אחר רפואתם לחומר?

אביי מתרץ שמשנתנו נשנתה בגליל שהם עניים, והיו שפים את הקילור במים, ושם זה נחשב לשכיח ולכן הלכו חכמים במים אחר רפואתם.

בא מתרץ שבכל מקום רפואתם מצויה, כדברי שמואל שאמר שכל המשקים ששפים בהם את הקילור מרפאים, אבל הם מגלידים על העין ומונעים ממנו לראות. אבל מים מרפאים ולא מגלידים על העין, ולכן שימושם שכיח.

למדנו בברייתא: כל השיעורים נאמרו במוציא, אבל במצניע אפילו כל שהוא חייב. הגמרא מבארת שמדובר בתלמיד (= הלומד אומנות) שאמר לו רבו 'לך ופנה לי מקום לסעודה', והלך התלמיד ופינה לו והוציא לרה"ר. אם התלמיד הוציא דבר שחשוב לכולם - חייב, ואם הוציא דבר שאינו חשוב לכולם, הדבר תלוי: אם רבו הצניע אותו (= החשיב אותו) - התלמיד חייב במחשבת רבו, ואם לא הצניעו רבו - התלמיד פטור. (רש"י מבאר שזה כשיטת רשב"א לעיל שאדם מתחייב במחשבת חברו - שאם חברו החשיבו התחייב המוציא למרות שזהו דבר שלא חשוב לכולם).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

המוציא שפכים לרה"ר שיעורם ברביעית: הואיל והם ראויים לגבל בהם את הטיט. הגמרא מבארת שטיט מגובל ומוכן לשימוש שיעורו בכדי לעשות 'פי כור' (= לסתום את הנקב שבתנור הצורפים שנותנים בו את המפוח), אבל מי שופכים שמהם מכינים טיט שיעורם ברביעית (שזהו שיעור יותר גדול), כיון שאדם לא טורח לגבל טיט רק כדי לסתום פי כור (שזהו כמות מועטה), אלא שאם כבר יש לו טיט מוכן הוא חשוב בשיעור של סתימת פי כור.

משנה וגמרא:

קשר מוכסין: 'ראש הנהר' הוא ממונה שתפקידו היה לקחת מכס מהעוברים בנהר, ומי ששילם לו היה נותן לו חותם להראות למוכס שהיה עומד על יד הנהר שאינו צריך לשלם עוד, ודרכו היה לכתוב בו שתי אותיות יותר גדולות מהאותיות שלנו.

שטר חוב: המוציא שטר חוב לפני הפירעון, חייב. לאחר הפירעון, פטור משום שאין הוא חשוב לכלום. רבי יהודה סובר שאף לאחר שפרעו חייב משום שהוא עדיין צריך אותו.

רב יוסף מבאר את מחלוקתם: לדעת רבנן אסור למלוה להשהות אצלו שטר פרוע, שמא ישכח ויחזור ויגבה ממנו, ולכן אינו חשוב ופטור על הוצאתו. ולדעת רבי יהודה מותר למלוה להשהות אצלו שטר פרוע כדי לצור על פי צלוחיתו (= לכסות בו את הצלוחית), ויש לו חשיבות וחייב על הוצאתו.

אביי מבאר את מחלוקתם: לדעת כולם אסור למלוה להשהות שטר פרוע, אלא שלדעת רבנן לווה שהודה למלוה שהשטר אינו מזויף אבל טוען שפרע אותו כבר, אין המלוה יכול לגבות ממנו משום 'שהפה שאסר הוא הפה שהתיר', ואין השטר ראוי לכלום ולכן פטור המוציא. ולדעת רבי יהודה אם הלווה הודה למלוה שהשטר אינו מזויף, הרי זה כאילו קיימו העדים את השטר ואין הלווה יכול לומר שפרע, וכיון שהמלוה יכול לגבות בשטר זה הרי הוא חייב על הוצאתו.

